

Faleo insculpta reperta fuere omnia Passionis Christi instrumenta. Quando igitur hoc supposito, credibius est, acerbissimos hosce Christi dolores, non solum animæ, verum etiam visceribus sanctissimæ Matris sue, fuisse immissos et communicatos? Prædictæ devotæ animæ pœnas Christi per intellectum, affectum, devotamque compassionem sibi apprehendebant vicinas, temetsi cæteroquin multis sœculis ab iisdem distarent: Sanctissima autem Deipara stabat tamen juxta cruem Jesu, Filiumque suum coram oculis suis patientem cernebat, objec- tum vero præsens multo magis commovet viscera, nostramque compassionem excitat. Imo ut S. Bernardus notat, præsentia Matris dolores Filii magis magisque adaugebat¹: « Adaugebat vulnerum passionem materna compassio, » inquit Doctor mellifluus, « quam contritissimo corde, manibus complosis, oculis lachrymarum torrente fluentibus, vultu contracto, voce querula et totis viribus cordis destitutam, viriliter vidit sibi adstare patienti. »

4.—In Officio de Compassione dolorosæ Virginis a S. Bonaventura composito, sequens legitur propositio quæ, utpote a tanto viro tradita, fidem mereatur, tametsi forsitan locutus fuerit poetice, ut compilator in Officii illius proæmio notat: dicit igitur²: « Hæc dolorem majorem habuit, quam Salvator, qui tot sustinuit. » Enim vero quonam putatis mysterio S. Simeon senex, Mariani cordis in morte Filii prædicere volens angustias, non ferri absolute, sed gladii mentionem fecit? Non enim nominavit cultrum, non sagittam, non scopelatum, sed gladium. Rationem hujus hanc fuisse existimo, quia videlicet *gladius ex utraque parte acutus*, adeoque ad utrinque vulnerandum idoneus est: Beata Virgo autem doloris gladio, tam in corpore, licet non materialiter, quam in anima transfossa fuit. Porro flagella, spinæ, clavi, fel, exteriore quidem sacratissimæ illius humanitatis partes cruciarunt; superiorem tamen anime portionem, quæ, utpote beata, clara Dei visione fruebatur, minime affecerunt. At vero iidem dolores per vehementem Matris compassionem, non solum membra, sed et animam et cor Matris profundissime penetrarunt. Unde B. Amadæus inquit de Filio³: « Ille carne, illa corde passa est. » Ictus aulem cordis inflicetus, quantumvis levissimus sit, semper est mortal, omnisque cordi illata punctura intolerabiles semper adfer dolores. Christus Filius ejus in corpore et sacro-sancta sua passus est humanitate; Virgo autem in corde, illius enim dolores ad animam usque penetrarunt. Quando pedes Filii ferro transfodiebantur, Virgo pariter ab iisdem clavis transfigebatur in corde. Coacervetis velim simul omnes Filii cruciatu, vulnera, puncturas, flagella, aliosque dolores;

¹ S. BERN., c. 10 de Pass. — ² S. BON., t. VI in Off. de Compass. — ³ S. AMAD., h. 5.

et tunc demum libere dicatis, Beatam Virginem totidem in corde suo persensisse tormenta. Anima tota est in toto et tota in qualibet parte corporis. Anima autem Mariae certo quodam et mirabili modo dici potest fuisse in Filio (*anima enim magis est, ubi amat, quam ubi animat*) et ideo mirum non est illam in quounque Filii sui cruciato a gladio doloris mortaliter fuisse transfixam: « Deipara anima Jesu affecta, tota in qualibet parte residens: « Cum pedes percuntur, tota vulneratur. Cum terebratur caput spinis, tota vulnere afficitur: « Unde toti Virginis plagæ et exitialia vulnera, quot singulis Jesu membris cruciatus et dolores. « Hæc igitur majorem dolorem habuit, quam Salvator, qui tot sustinuit, quia quoties ille aliquid sustinebat in parte, Deipara id ipsum sustinebat in toto. » Præterea omnia Filii vulnera et plagæ, non solum in ejus transfundebantur corpus, sed et cor ac animam afficiebant. S. Bonaventura similiter postquam dixisset⁴: « Cum Filio crucifixa eras secum. Sed hoc distat, quia ipse in corpore, tu autem in corde; » mox subiungit: « Nec non et ejus vulnera, per corpus ejus dispersa, sunt in corde tuo unita. Ibi, Domina, lanceatum est cor tuum, ibi spinis coronatum, ibi illusum, expubratum et contumeliis plenum. » Porro Taulerus rationem eur innumerabiles fixuræ cor Mariæ saeculari assignat, inquiens⁵: « Cor tuum non semel, sed plus centies scissum est. Neque aliquid sub tuo aspectu Filio molestiae illatum est, quod non secuerit cor tuum. »

5.—Fuit et alias huic afflictæ Matri dolor acerbissimus, cunctisque aliis longe superior; hic videbit, quod sciret suam præsentiam, suumque dolorem, ferrum esse crudelissimum, quo Filii viscera transfigebantur: quia omnia alia supplicia libenti animo sufferebat, quippe qui per illa pro peccatis nostris ex ardenti charitate sua satisfaceret (qui autem amat, non laborat) at vero angustiae et dolores, quos in innocentia et compatiencia Matre sua aperte videbat is, qui scrutatur corda et renes Deus; hi, inquam, præ cunctis aliis, ipsum vel maxime affligebant et cruciabant; et hi Filii sui exinde nati cruciatus, notabiliter quoque dolores Matris adaugebant, dum videret, quod per suam præsentiam, Filio suo non solatium aliquod, vel refrigerium, sed majorem adderet pœnam et dolorem. Unde Taulerus ait⁶: « Quis, bone Jesu, meditando consequi possit, quo fueris intus dolore affectus, cum (qui corda nosti omnium) cuncta Matris viscera et membra per internam compassionem tecum patiter in cruce extensa et clavis confixa videres? » Enim vero tametsi ad excitandam in fidelibus devotionem et compunctionem cordis, cuncta Passionis Dominicæ instrumenta, vel in charta, vel in tela,

¹ S. BONAV., Stim. div. amor. — ² TAUL., c. 44. — ³ ID., ib.

vel in ligno delineari, vel sculpi soleant; inter haec tamen me ensem unquam vidisse delineatum minime recordor. Lancea quidem, clavi, flagella, spinæ, depinguntur; non vero ensis, vel gladius, tametsi hic præ reliquis usitatissimum esse soleat mortis instrumentum. Milites quoque gladio accincti Christum ad montem Calvariae usque deduxerunt et custodierunt, iisdemque gladiis armati eumdem in horto Gethsemani accepunt captivum; estque verisimile, quod hisce gladiis multos Christo intulerint ictus et puncturas. Cur igitur gladius, aliis Passionis instrumentis non adjungitur? Nimirum: *Stabat juxta cruem Jesu Mater ejus*. Gladius enim Redemptorem nostrum quovis alio ferro acerbius sancians, Mater ejus, cruci constanter assistens, revera exstitit, utpote *cujus animam doloris gladius pertransivit*: ac proinde gladium præter Virginem exprimere superfluum erat. Quamnam existimatis fuisse causam, quod lictores implacabili erga Filium Virginis odio exardescentes illud non pariter in Matrem exercuerint, cum tamem eamdem in sua haberent potestate positam? Nimirum probe sciebant, ipsam Filio suo torquendo majorem causaturam esse dolorem. Id quod per doctrinam quamdam D. Chrysostomi de Noe, non filium suum Cham, sed Chanaan ejus filium, licet Cham malefactor fuisse et peccati reus, maledicente, disserentis, apte probatur. Ita enim hic S. Doctor scribit⁷: « Scitis, quomodo saepenumero patres orant, ut filiorum pœnas ipsi ferant et quomodo gravius illis est videre filios suppicio affici, quam si ipsi iis forent obnoxii. Factum igitur est hoc, ut ille ob naturalem in Filium amorem, majorem sentiret dolorem. » Procopius pariter hac de re ita scribit⁸: « Major dolor cruciabat Patrem, cum videlicet filium maledictione perstringi: gravius enim affligimur calamitate liberorum, quam si nobis aliqua miseria obiceretur. » Cham illud merebatur supplicium et tamen id ipsum a Chanaan filio ejus sustinetur, nec inique; credibile enim est illum quoque erroris paterni quadantenus fuisse participem. At vero S. Virgo videbat innocentissimum Filium tot sustinere tormenta et cruciatus, qui omnes in ipsam redundabant. Et quidem dolores Filii per ejus mortem finem accepunt, at vero in Deipara usque ad Filii sui Resurrectionem semper continuantur. Richardus a S. Laurentio in homilia quadam inquit⁹: « Mors Domini illi amarior morte fuit. » Didacus Stella in Lucam scribens, inter cetera inquit¹⁰: « Carnifex erat amor, et non mori, omnibus malis mors major erat. » Nos quidem ab omnibus liberarum malis et a cunctis ærumnis eximimur, dum vitam morte terminamus; Christus quoque in cruce expirans pati desuit at vero Deipara Virgo tum vel maxime dolores suos

¹ CHRYS., h. 29 in Gen. — ² PROCP., ib. — ³ RICH. A. S. LAUR., h. 5 de mentis rob. — ⁴ DID. STVLLA, in Luc.

reduplicavit, præcipue propter vulnus lateris Filii sui; hoc enim Filio suo infligi videns, a lancea, vulneris instrumento, cor ejus pariter, ut infra dicetur, transfixum fuit.

DISCURSUS IX.

MARTYRIUM B. V. OMNIVM MARTYRVM TORMENTIS SUPERIUS FUISSER DECLARATUR.

IDEA SERMONIS. — 1. B. V. Regina Martyrum, plus omnibus martyribus passa est. — 2. Intensissimus amor filii, fuit carnifex B. V. — 3. Instrumentum martyris B. V. fuit Christus moriens. — 4. Alii martyres plus et majora passi sunt extensive B. V. vero majora illis plus intensiva. Filius et mater certatim se obtulerunt Deo Patri in sacrificium. — 5. Martyrium B. V. novum inauditum et gravissimum fuit, eo quod fuerit in anima. — 6. Licet B. V. sciret filium suum brevi surrectum attamen dolores ejus hanc notitiam absorberant. — 7. Alii martyres in suis tormentis sæpe coelestibus consolationibus perfusi fuerunt, B. V. vero ex omni parte afficta fuit. Omne solatium aliorum Martyrum cessabat in B. V.

Stabat autem juxta cruem Jesu Mater ejus, Joan., xix, 23.

1.—Sancta Mater Ecclesia inter alia gloriosa epitheta, quibus Sanctissimam Virginem morti Filii sui tenerime compatientem honorat, hoc quoque præclaro titulo eandem extollit, quo *Regina Martyrum* in Litaniis salutari noscitur. Et quidem Ecclesia, ni fallor, per hunc titulum declarare nobis nititur quod B. Virgo in suis doloribus, et cruciatibus omnes alios excesserit Martyres: id quod a sacris Doctribus et Patribus similiter concordibus votis admittitur. Et quidem si Ecclesia ad honorem S. Martiui hisce verbis canere non dubitat¹¹: « O sanctissima, anima quam et si persecutoris gladius non abstulit, palmam tamen martyrii non amisit. » Quanto magis id ipsum de Virgine Deipara affirmari poterit, utpote in qua Propheticum illud Simeonis oraculum: *Tuam ipsum animam doloris gladius pertransibit* infallibiliter adimplendum erat? Ricardus a S. Laurentio inquit¹²: « Quod non fuerit tam amarum martyrium aliorum Sanctorum, manifestissime patet. Non fuit talis Filius, non fuit talis Mater. Non fuit tam indigna mors, non fuit dolor tantus. Sciebat siquidem Mater, qualis erat Filius, unde conceptus, et quomodo, et cetera hujusmodi, et ideo quanto dilexit tenerius, tanto vulnerata est profundius. » S. Antonius in Summa sua hanc statuit conclusionem¹³: « Cum Beata Virgo immunitis fuerit ab omni peccato, voluit ipsam Deus experiri tantam passionem in morte Filii,

¹¹ LUC., II, 35. — ¹² RICH. A. S. LAUR., I. III de laud. Virg. — ¹³ S. ANT., p. 4, e. 15.

« quantam unquam ullus Martyr sustinuit in sua passione. » Eamdem dolorosissimi Mariæ martyrii vehementiam idem paulo ante citatus Richardus paucis verbis expressit, dum ait¹: « Quanto diligebant ardenter, tanto vulnerata est profunda dius. »

2. — Alii Martyres a Diocletianis, Domitianis, Neronibus, aliisque crudelibus Christianis nominis persecutoribus suum perpessi fuere martyrium. Et hi quidem lateribus eorum admoverunt carnifices qui per saeva et inusitata supplicia catastarum, equuleorum, uncinorum, et plumbatorum, per fornaces ignitas, per ferarum voracitatem, aliaque tormenta, vitam illis eripiebant. At vero Deipara Virgo in martyrio suo, tempore Passionis Filii suotolerato, carnificem quemdam habuit, qui illam omnibus, per sœcula superiora in martyrum carnificina visis cruciatibus, et doloribus vivacissime discruciatavit; et hic aliis non fuit, quam infinitus ille amor, quo erga suum ferebatur Filium. Porro de amore, ipsomet Spiritu Sancto teste, constat, quod fortior sit morte, et inferno²: *Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus.* Amor autem B. Virginis excessivus, cunctisque aliis amoribus possibilibus, et imaginabilibus superior erat, quia tendebat in talem Filium, qui creatura simul et Creator erat, quoque sive in terra, sive in celo dignor dari non potest. Ricardus a S. Laurentio hac de re discurrens, ait³: « Cum alii Martyres passi sint propter fidem, Maria passa est propter charitatem; unde dicit in Cantico, secundum aliam litteram, quam ponit Gregorius: *Vulnerata charitate ego sum;* et sicut charitas major est quam fides, i. Cor. xiii: *Major autem horum est charitas:* sic Mariæ martyrium quantilibet excellit martyria Sanctorum. »

3. — Nescio, an aliquando ad hoc vos reflexeritis, quod scilicet S. Ecclesia admittat, et veneretur multorum martyrum picturas quibus martyriorum quoque instrumenta clare exprimuntur; verbi gratia S. Laurentium depingere solet cum craticula, S. Stephanum cum lapidibus, S. Catharinam cum adjuncta rota, S. Andream cum adnexa cruce. At vero Deiparam dolorosam in morte Filii delineari facit non cum aliquo martyrii sui instrumento, sed eamdem duntaxat Filium suum mortuum in sinu ipsius, et inter brachia tenentem repræsentat. Unde clare videtur, quoniam fuerit martyrii sui præcipuum instrumentum, scilicet Filius ejus in cruce moriens, de quo dici poterat⁴: *Deus charitas est; dilectus meus mihi, et ego illi, inter ubera mea comorabitur.* Quis pro dignitate explicare poterit, quantas dolorosa hæc Mater experta fuerit cordis angustias et dolores, quando Filium suum vidit in sinu quo positum, tanto cum improposito crucifi-

¹ RICHARD., ib. — ² CANT., VIII, 6. — ⁴ RICHAR., ib., f. 196. — ⁴ CANT., II, ib.

xum, totaliter lacerum ac dilaniatum, copiosoque sanguine tinctum? « Stansjuxta crucem pura, et immaculata Virgo, » inquit S. Ephrem, « Salvatore in ea suspensum cernens, dirissimas plagas perpendens, et clavos, magno cum planctu lamentisque dolore plenis exclamabat, dicens: « Fili mi duleissime, quomodo crucem istam portas; » Quis satis exprimat, quales dolorosa Virgo interius in corde suo volverit cogitationes, quando vidit Filium Dei in medio duorum latronum crucifixum? Quando eum, coram quo sublimes cœli Potestates contremiscunt, a vilisma hominum fœce in monte Calvariae derideri audivit? Quod si illi martyres plus promeriti fuisse censemur, qui de Passionibus Christi capitum sui magis participarunt, ipsiusque doloribus propinquius accesserunt, quis haec matre Passionis Christi vicinior unquam adstitit, de qua S. Joannes ait: *Stabat autem juxta crucem Jesu Mater ejus?* B. Amadæus inquit¹: « Veneranda cruci Dominicæ Passionis inhæsit, hausit calicem, bibt Passionem, et torrente doloris potata, nulli unquam similem potuit perferre dolor rem. Currit post Jesum, non tantum in odorem unguentorum, sed et in multitudine dolorum. » In Revelationibus S. Birgittæ legitur, B. Virginem huic sanctæ viduæ hac de re revelasse, ut sequitur²: « Ego propinquior ei fui in Passione, nec separabar ab eo. Ego stabam vicinus cruci ejus, et sicut gravius pungit, quod vicinus est cordi, sic dolor ejus gravior erat præ ceteris mihi. Cumque respxisset ad me de cruce, et ego ad eum, tunc de oculis meis, quasi de venis, lacrymæ exhibant. Et cum ipse me cerneret dolore confectam, in tantum amaricabatur de dolore meo, quod omnis dolor vulnerum suorum erat quasi sopus sibi præ dolore meo, quem in me videbat. Propterea audacter dico, quia dolor ejus erat dolor meus, quia cor ejus erat cor meum. »

4. — Quod si objicias, multos fuisse martyres, qui tum in numero, tum in specie majora pertulere supplicia, prout ex illorum actis evidenter cernitur. Respondeo id quidem esse verissimum, scilicet, quod multi majora passi sint, quam Beata Virgo, sed extensive tantum, non vero intensive. Porro Mariæ martyrium interius fuit, in parte nobiliori, magis sensitiva, scilicet in anima seu in corde; ac proinde in quibusdam picturis cum gladio cor ipsius penetrante depicta conspicitur. Beatus Amadæus ait³: « Scendum, duo esse genera martyrii, unum in manifesto, aliud in occulto; unum patens, aliud latens; unum in carne, aliud in spiritu. Carne sancti Apostoli et Martyres passi sunt. Spiritu illi passi sunt, qui aliquid passione carnis durius in suis spiritibus pertulerunt. Spiritu passus est Abraham, quando filium suum Isaac

¹ B. AMAD., h. 5. — ² Revelat. S. Birg., I, I, c. 35. — ³ B. AMAD., ib.

« jussus, quem unice diligebat, immolare, paterno perturbabatur affectu, et ab imis visceribus pietate nati movebatur. » Et paulo post subdit: « Supradictum passus est, quia filium quem carne propria plus amabat, et fide et devotione offerre non distulit. » Nos quoque adjicere possumus, quod D. Chrysologus ad aliud licet intentum, his verbis dicit¹: « Mirum sacrificium, ubi corpus sine corpore, sine sanguine sanguis offertur. » Inferius suo loco dicetur Filium et Matrem certatum semetipsos æternō obtulisse Patri; ille enim se obtulit in sacrificium immolavit. Quidam Mariæ devotus scriptor ad illum se reflectit Numerorum textum²: *Abscederunt palmitem cum uva sua, quam portaverunt in vecte duo viri.* Porro Filius Dei in sacris Canticis botrus uva appellatur³: *Botrus Cypri*; hicque ex vera promissionis terra, celo videlicet, allatus, et in lignum crucis suspensus, a duobus portatus fuit: « Uva enim Christus, palmes virgo, uterque in vecte, id est in cruce, Christus in corpore, Maria in corde. » Quanto autem anima nobilior est corpore, tanto magis excessivus, et superior est dolor animæ, carnis dolore. Alii martyres passi sunt in corpore, Deipara virgo autem in anima: « Tuam ipsius animam doloris gladius pertransibit. Et vere pertransivit animam tuam gladius doloris, » inquit S. Anselmus⁴, « qui amarior fuit omnibus doloribus cuiusvis passionis corporeæ. Quidquid crudelitatis inflictum est corporibus Martyrum, leve fuit, aut potius nihil, comparatione tuæ passionis, quæ nimurum sua immensitate transfixit omnia penetralia tua, tuique benignissimi cordis intima. » Contextatis velim integrum quedam innumerabilium martyriorum, a tot Martyribus toleratorum, catalogum, ac tum demum libere dicere poteritis, omnes hosce dolores, et tormenta simul sumpta nullam habuisse proportionem cum doloribus B. Virginis: *Leve fuit, aut potius nihil etc.*

5. — S. Ildefonsus in sermone quodam de magna hac Dei Matre ita scribit⁵: « Clarissima inter Virgines candidior est inter Martyres. Quia etsi illi martyrio coronati dealbaverunt stolas suas, et candidas eas fecerunt in sanguine Agni, nihilominus hæc Beata et Vener. Virgo, candidior digne prædicatur, eo quod, et si corpora Martyrum pro Domino supplicia pertulerint, nihilominus hæc admirabilis Virgo in anima passa, teste Domino, comprobatur; ait enim Simeon, vel Dominus ad eam: *Tuam ipsius animam doloris gladius pertransibit.* Quod si gladius usque ad animam pervenit, quando ad crucem stetit, furentibus Apostolis, cum videret Dominum pendentem, etiam plus quam Martyr fuit, quia in animo, non minus amoris, quam mortalitatis est

¹ CHRY., s. 108. — ² NUM., XIV, 24. — ³ CANT., I, 14. — ⁴ S. ANS., de laud. Virg. — ⁵ S. ILDEFONS., ser. 2 de Assumpt.

« intus gladio vulnerata. Parata enim stetit, quæ nimio amore vulnerata testis existit Salvatoris, et præ mortalitate in animo cruciatum sustinuit Passions. » Richardus a S. Laurentio hujus in Virgine martyrii novitatem his verbis expendit¹: « Vere novum et inauditum martyrium, quod Maria passa est in Unigeniti Passione, in ea parte quæ est impassibilis, sicut dicit S. Hieronymus: Novum genus martyrii multis de causis. Cum enim alii Martyres patientur in corpore, ipsa passa est in corde, vel in anima. Gladius Passions qui transivit corpus, et membra Filii, pertransivit, id est perfecte transivit per compassionem animam Genitricis; et tunc omnis plaga fuit in tristitia cordis ejus, Eccl., xxv, 17. » S. Bonaventura in cap. II. S. Lucæ scribebimus idem punctum tangit, dum in hæc verba scribit²: « Ad martyrium maternæ compassionis adjicetur gladius compunctionis, unde ipsi competit illud: *Ferrum pertransiit animam ejus.* Dolores quos pariens effugit, tempore Passions sustinuit. » Idem Seraphicus Doctor super Joannem scribens, exemplum adducit S. Felicitatis, inquiens³: « Si enim beata Felicitas fuit plusquam martyr, propter mortes filiorum, ut ait Gregorius; multo magis Beata Mater Dei; ideo dicitur: *Tuam ipsius animam gladius pertransiit,* id est tribulatio, qua anima vulnerata est doloris affectu, ait Augustinus. Dolores ergo quos Filius sustinet in corpore, quasi rivi infundebantur in pium cor maternum. » S. Hieronymus similiter ait⁴: « Plus omnibus dilexit, ut tantum animam ejus totam possideret et pertransiret doloris. Adest testimonium eximiae dilectionis, quæ quia mente passa est, plusquam martyr fuit, nimurum ejus dilectio amplius fortis quam mors fuit, quia mortem Christi suam fecit. » Idem S. Doctor aliud quoddam subnectit valde considerabile motivum, inquiens: « Alii Sancti passi sunt pro Christo in carne, tamen in anima, quæ immortalis est pati non potuerunt: Beata vero Genitrix, in ea parte passa est, quæ impassibilis habetur, quia spiritualiter, et caro ejus passa est gladio Passioni Christi, plusquam martyr fuit. » Considerabilis quoque est sequens Richardi a S. Laurentio de Martyrio Virginis discursus; ait enim⁵: « Alii Martyres etsi tormenta sentiebant in corpore, interim tamen consolatione refrigerabantur in mente: etsi eorum corpora pertransibant gladii tormentorum pro Christo, tamen animæ eorum recreabantur in Christo. Filius etiam simul fruebatur et patiebatur, quia fuit in via comprehensor; unde dicit: « Providebam Dominum in conspectu meo semper. Sed anima Matris torquebatur in Christo, et totam ejus animam vehementia doloris possidebat. »

¹ RICH., ib., f. 192. — ² S. BON., in Luc. — ³ ID., in Joan. — ⁴ S. HIER., s. de Assumpt. — ⁵ RICHARD., ib.

6. — Beata Virgo tametsi sciret, vivacissimaque, et indubitate fide crederet, Filium suum post 40 horas immortalem et gloriosum esset resurreeturum; attamen in vastissimo illo amarissimorum dolorum suorum Oceano adeo erat absorpta, ut ad aliud, quam ad dolores suos, mentem suam applicare nequiverit, prouti S. Augustinus his verbis testatur¹: « Quam utique ad crucem Domini, in qua tunc sui tantum corporis Filium cogitabat, materna mens duxerat, ut cum eum vidisset mortuam, humana infirmitate lugeret, sepelient dumque colligeret, nihil sibi de ipsis resurrectione presumens, quia subsecutur admirationis fidem, in oculis posita passionis pena cecabat. » Oculos namque suos nonnisi ad plagas, et patibulum Fili innocentis tenebat apertos. « Hinc videbat caput spinis coronari, » inquit Richardus², « hinc genas convelli. Hinc vultum conspui, hinc pedes et manus configi: hinc eos felle potari, hinc caput exspirantis super humerum inclinari, hinc latus mortuus aperiri, ut vere posset dicere: « Angustiae mihi sunt undique. Tunc, sicut canit Ecclesia, circumdabant eam flores rosarum, id est, infinita martyriorum genera, que figurantur in rosis, quarum rubor attestatur martyrium. »

7. — Filius Virginis in corda, et animas Martorum nectar effundebat coelestium consolationum, dum considerabant, quod pro defensione fidei, et honoris sui paterentur, ita ut factum est saepius, quod in atroci suppliciorum carnificina positi, pre gaudio exilirent, et exultarent; anima autem Matris ex omni parte doloris ferro transfixa erat. Unde Simeon non dixit, transibit, sed pertransibit gladius doloris. Quae verba S. Antonius hunc in modum declarat³: « Tuam ipsis animam, id est, animam tuam, que est quasi anima ejus propter summam ad invicem dilectionem, pertransibit gladius afflictionis. Pertransibit, id est, per totum transibit, absque refrigerii admixtione; siquidem quanto quis est delicatior, et complexionem habet corporis melius dispositam, tanto magis affligitur, et dolorem sentit ex aliqua lesione corporis ipsius. » Taulerus hac de re ita meditatur⁴: « Tanta ejus crux tanta afflictio erat, ut tametsi invenire quidpiam consolatorium in Filii Passione potuisse, suis levandis doloribus accommodum, mox ab illo amaritudinis impetu atque profluvia fuerit absorbendum, haud secus, quam si gutta suavissimi vini in mare salsissimum mittatur. » Porro Martyres hanc in dolorum perpessione habebant consolationem, quod ex hac valle lacrymarum, vitam mox ingressuri essent beatam. Unde mater illa Melitonis, filii sui auribus ne se a tyranno perverti sineret, haec verba, insonabat: « Fili, sustine paulisper, ecce Christus ad januam stat. » Mater

¹ S. AUG., t. II, ep. 58. — ² RICH., ib., f. 493. — ³ S. ANTON., ib., § 2. — ⁴ TAUL., c. 44.

Symphoriani adolescentis eidem acclamabat: « Nata, nate, memento aeternæ vite. » Mater pariter Machabæorum septem filios suos suggesta aeterna resurrectionis spe roborabat. Magnus Basilius Modestus praefecto, mortem sibi comminanti, respondit: « Mors beneficii loco mihi erit, citius enim me ad Deum transmittet. » Omne vero ejusmodi solatum, quo martyres fruebantur, in Deipara Virgine cessabat, utpote probe sciente, animam Filii sui ab instanti conceptionis sua, cœlesti frui beatitudine. S. Augustinus de viris perfectis in haec verba scribit¹: « Viri in charitate perfecti patienter quidem vivunt, sed delectabiliter moriuntur. » Porro Virgo Deipara Filium videbat non eo fine morientem, qui consolabatur Martyres, scilicet, ut cum Deo uniretur; siquidem is Deus ipse erat: sed lamentabatur; quod Filius suus pro nobis vilissimus, et ingratissimus terre vermiculis moreretur, ut pro nostris satisfaceret crimiulbus; cumque sciret, quod peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui justitiae vivamus; hinc magnopere affligebatur, videndo quod Filius suus pro nobis sanguinis sui effunderet torrentes, qui unica duntaxat sauguinis sui stilla nos redimere potuisset. Alii martyres hac fruebantur consolatione, quod in illa paterentur carne, quae ipsis aliquando peccati fomes extiterat. At vero Deipara Virgo in anima immaculata patiens, non habebat, unde consolaretur; sed in se, et in Filio immensam, et infinitam sustinebat penam, sine ullo vel minimo culpe reatu.

DISCURSUS X.

VARIA TANGUNTUR MYSTRIA, OB QUAE FILIUS MATREM SUAM SIBI SUB CRUCE ASSISTERE VOLUIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Adducuntur rationes et mysteria ob quae Christus voluerit matrem stare juxta crucem. — 2. Stetit B. V. juxta crucis lignum, ut deleret peccatum Eva in ligno vetito commisum. — 3. B. V. cooperatrix nostræ salutis, juxta crucem merito stare debebat. B. V. stetit a sinistris S. Crucis tanquam advocata peccatorum. — 4. Ictus lanceæ lateri Christi mortui inflictus, transfixit cor B. V. — 5. Duo potentissima remedia contra peccatum et infernum, sunt crux Christi et B. V. — 6. Quare Christus B. V. non citius recommendaverit quam cum jam vicinus esset morti. Devotissimæ orationes ad B. V. pro obtinenda felici morte. — 7. Christus recommendans Matrem suam docere voluit proles curam gerere parentum. — 8. B. V. astans cruci ut cooperatrix nostra salutis obtulit Deo Patri in sacrificium animam suam.

¹ S. AUG., t. IX, in ep. 1 Joan. — ² I PET., II, 24.

Stabat autem juxta crucem Jesu Mater ejus. Joann., xix, 25.

1. — Cum omnes Redemptoris nostri, qui omnia in sapientia fecit, actiones, ad mystica directæ fuerint Sacraenta, æqua ratio postulat, ut motiva examinemus, ob quæ S. Matrem suam, funestæ illi mortis suæ tragœdiæ, in monte Calvariae presentem esse voluerit; maxime cum non constet, eamdem multis aliis mysteriis, quantumvis existimis, a Christo patratis, aliquando adstitisse presentem.

2. — Stabat autem juxta crucem Jesu Mater ejus. Simon de Cassia, auctor antiquus, pius et ingeniosus, hanc circa predicta verba habet reflexionem: « Stat juxta crucem opprobrii, atque poenarum, quia Heva stetit juxta suave lignum; vidit illa prima omnium mulier, quod bonum esset lignum, vidit Virgo virginum, quod crux utique melior futura futuris credentibus esset, quia illud damnationem, ista germen edidit in salutem; et illud lignum bonum ex natura, lignum vero crucis potius ex gratia. » Porro ruina humani generis ab Adamo et Eva machinata fuit. Ad resarcendum igitur damna, quæ in universum transfuderunt genus humanum, Filius Dei mox ab infasto illo die, in paradiso terrestri lignum sibi studiose elegit, et quo formaretur patibulum, in quo in progressu sæculorum crucifigi volebat. Unde Ecclesia canit: « De parentis protoplasti fraude factor dolens, quando pomi noxialis morsu in mortem corravit; ipse lignum tunc notavit, damna ligni ut solveret. » Sub cruce in monte Golgotha primus Adam sepultus jacebat, super cuius cadavera sanguis secundi Adami guttatum stillabat; merito igitur ibidem Mariam in persona presentem esse voluit, utpote de qua sancta Ecclesia canit: « Quod Eva tristis abstulit, tu reddis almo germine. Sumens illud ave Gabrieli ore, mutans Evae, nomen. » Sicut Eva ex arbore vetita pomum decerpido, omnis nostræ ruinae instrumentum exitit, ita Filius hominis Redemptor voluit, ut Virgo fructum illum, de quo sibi dici audivit: Benedictus fructus ventris tui (licet tunc maledictus esset qui pendet in ligno) videns, per dolorum suorum amaritudinem, cooperaretur et ipsa generis humani saluti et restauracioni. Unde Taulerus meditando ait¹: « Sicut Eva usurpans temere de arbore scientia boni et mali, homines in Adam perdidit, ita tu de arbore crucis dolorem in te suscepisti, satiataque amaritudine, una cum Filio tuo hominem redemisti. »

3. — Stabat autem juxta crucem, etc. Cum Filius Virginis Marie peccatorum operaretur Redemptio-

¹ TAUL., c. 18.

nem, ejus vero Mater eorumdem futura esset refugium et advocata, minime convenisset, illam ab hoc loco, in quo tunc peccatores actualiter Aeterno Patri reconciliabantur, procul esset et remota. S. Bonaventura in Officio de compassionie Matris in passione Filii, a se composito, sequens inserit responsorium¹: « Virgo tuum Filium in cruce conclavatum, redde tuis precibus, misericordia placatum; » id quod in conversione boni latronis egregie praestit, nam tametsi, ut suo loco diximus, bonus latro a principio simul cum sodali suo Christum blasphemasset; attamen Virgo per interpositam intercessionem suam eum resipiscere et vere ad Deum converti fecit, atque ab illo tempore pro peccatorum conversione intercedendi munus inchoavit, ejusque possessionem aggressa fuit. Unde S. Bernardinus de ipsa in haec verba scribit²: « Tota commigraverat in Dilectum et dum ille corpus, ista spiritum immolabat. Sed qua parte stabat Virgo juxta crucem? Utique ad sinistram Christi juxta Alexandrum de Ales, scilicet ut pro peccatoribus Filium exoraret, qui a sinistris Domini sunt. » S. Bonaventura in oratione quadam ejusdem Officij, hisce verbis dolorosæ Matri supplicat³: « Propter doloris gladium, qui pertransivit animam tuam, Virgo dulcissima, quando Filium tuum dilectissimum cernebas nudum, in cruce levandum, clavis perforatum et per omnia laceratum plagis, ac verberibus, nec non et vulneribus; adjuva nos, ut cor nostrum nunc compassionis et compunctionis gladius perfodiat, divinique amoris lancea vulneret, ita ut omnis peccati sanguis effluat a pectore nostro et a noxiis vitiis emunemur. »

4. — Stabat autem juxta crucem Jesu Mater ejus. Ex quo ictus lanceæ mentionem fecimus, minime praeterendum est id, quod observavi, scilicet, quod cum Redemptor noster supra omnem modum pro amore nostro patiendi avidissimus esset, sciretque ictum lanceæ lateri suo infixæ pro Redemptione nostra cassum futurum esse et inutilem; siquidem ipsi jam mortuo infligendum erat, quando neque in statu merendi positus, omnisque doloris percipiendi incapax esset, cum jam anima e corpore existeret separata; sapientissima sua providentia dispositus, ut ibidem dolorosa Genitrix ipsius præsens adesset, atque in ipsis conspectu ferrum illud latus suum penetraret, ad eliciendum e defuncto corpore suo sanguinem, multo magis vero ad cor ejus transfigendum, ut hac ratione per excessivum compassionis sua dolorem, humanæ redemptio aliquale meritum accresceret, illudque cum Filii sui doloribus coniungeret. S. Bernardus in sermone quodam ad Virginis Mariae honorem ita scribit⁴: « Ipsius

¹ S. BOV., t. VI in Offic. Compas. B. M. — ² S. BER. t. I, s. 55, a. 2. — ³ S. BONAV., ib. — ⁴ S. BERN., ser. Signum magnum.